

CLB-info: De rechten van de minderjarige

Het decreet rechtspositie minderjarigen (DRM) legt de rechten voor minderjarigen in Vlaanderen vast. Het DRM maakt een onderscheid tussen 'bekwame' en 'onbekwame' minderjarigen.

Minderjarigen hebben recht op...

- Jeugdhulp;
- informatie en duidelijke communicatie;
- respect voor het gezinsleven; niet buiten de wil om van de ouders gescheiden worden voor bewkame minderjarigen;
- inspraak en participatie;
- bijstand;
- Privacy;
- een vrij besteedbaar bedrag;
- een menswaardige behandeling;
- het formuleren van klachten;
- instemming en vrije keuze voor bewkame minderjarigen;
- dossierinzage voor bewkame minderjarigen.

Deze rechten doen geen afbreuk aan de rechten van de ouders of opvoedingsverantwoordelijken. Het ouderlijk gezag evolueert met de leeftijd van de minderjarige van 'bescherming' naar 'begeleiding'. Die evenwichtsoefening is niet altijd vanzelfsprekend. Ouders hebben daarom recht op informatie zolang dat niet ingaat tegen de rechten van de leerling en de opvoeding ten goede komt.

Instemmen met CLB-begeleiding...

Een 'bekwame' leerling kiest zelf of die begeleiding wil of niet. Een deel van de CLB-begeleiding is echter verplicht. Die kan een leerling niet weigeren. Bijvoorbeeld de medische consulten en de begeleiding bij problematische afwezigheden. Ook hulpverlening die van rechtswege is opgelegd, kan de leerling niet weigeren.

Informatie en participatie

Het CLB geeft bij aanvang en in de loop van een begeleiding steeds voldoende en begrijpbare uitleg. Zowel over de begeleiding zelf als het verloop ervan, over wat er in het dossier komt, welke inzagerechten er zijn en met wie welke informatie kan gedeeld worden. De leerling beslist mee in de begeleiding en krijgt de kans om de hulpverlening die hij krijgt te evalueren. Daarbij betrekken we zo veel mogelijk de ouders, tenzij de leerling dat echt niet wil.

Toegang tot het dossier

'Bekwame' leerlingen hebben inzagerecht in hun CLB-dossier. Ouders en opvoedingsverantwoordelijken van 'onbekwame leerlingen' ook. Van 'bekwame' leerlingen hebben ze de toestemming van de leerling nodig. Hoe ver de toegang reikt, hangt af van het soort gegevens. In sommige gegevens is geen inzage mogelijk, van andere gegevens kan enkel mondeling informatie gegeven worden.

Bekwame minderjarige?

Vanaf 12 jaar is elke leerling een 'bekwame minderjarige', op voorwaarde dat de leerling in staat is redelijk te oordelen wat in zijn eigen belang is.

De bekwaamheid geeft de leerling meer rechten. Zo kan de leerling zelf beslissen over hulpverlening, zijn dossier inkijken en kan de leerling niet tegen zijn wil van de ouders gescheiden worden.

Voor 'onbekwame' leerlingen of leerlingen jonger dan 12 jaar zijn het de ouders of voogd die beslissen over de begeleiding en die bijvoorbeeld het dossier mogen inkijken. Daarvoor geldt wel dat het in het belang van de leerling is en niet in strijd met het beroepsgeheim.

Of een leerling al dan niet 'bekwaam' is, kan verschillen van situatie tot situatie. Het is dus niet zo dat een 'onbekwame' leerling dat ook voor alles is en dat blijft.

Leerlingen die jonger dan 12 jaar zijn, mogen aantonen dat ze 'bekwaam' zijn om zelf te beslissen. Dat moeten ze dan met de hulpverlener bespreken.

CLB-infofiche voor leerkrachten: Informatie-uitwisseling over leerlingen

Beste leerkracht, zorgcoördinator, interne leerlingenbegeleider, directie ...

Zowel op school als binnen de CLB-werking zijn we aan heel wat regelgeving onderworpen. Zeker wat betreft het bewaren en delen van gegevens over onze leerlingen. Die regels zijn niet voor beide hetzelfde. Daarom leek het ons nuttig om voor u enkele aandachtspunten uit de regelgeving op een rij te zetten.

Sowieso benadrukken we dat als algemene regel geldt dat er zo veel mogelijk gebeurt in samenspraak met de leerling, ouders of opvoedingsverantwoordelijke.

CLB'er is hulpverlener met strengere regels

Centra voor leerlingenbegeleiding behoren eigenlijk tot 2 sectoren: Onderwijs en Welzijn. CLB'ers werken als professionele hulpverleners in de onderwijssector. Dat maakt ze in zekere zin uniek, maar daardoor zijn ze ook een beetje een buitenbeentje. En dat laatste zorgt soms voor verwarring. Hulpverleners zijn namelijk aan strenge regels gebonden als het gaat om informatie-uitwisseling. Bovendien geeft het decreet rechtspositie minderjarigen een aantal rechten aan de leerlingen binnen de hulpverlening. Ook daar moeten we als CLB rekening mee houden. Meer en striktere regelgeving dus.

Informatie uitwisselen over leerlingen

Het beroepsgeheim, de privacywet, het decreet rechtspositie minderjarigen, de patiëntenrechten en de CLB-regelgeving bepalen welke informatie CLB en school mogen uitwisselen. Binnen die wettelijke grenzen kunnen CLB en school relevante informatie over de leerling uitwisselen. Informatie is relevant voor het CLB als het bijdraagt tot het optimaal uitvoeren van de leerlingbegeleiding op school; voor de school als die nodig is om haar onderwijsopdracht goed uit te kunnen voeren. Uiteraard gebeurt informatie-uitwisseling zoveel mogelijk in samenspraak met de leerling en/of ouders.

Wie op school werkt heeft ambtsgeheim. CLB'ers hebben beroepsgeheim.

Beroepsgeheim = geheimhoudingsplicht

Een CLB'er heeft de plicht om te zwijgen ten aanzien van iedereen. Hij kan enkel mits toestemming van de leerling en/of diens ouders gegevens meedelen op school. Een CLB'er mag relevante informatie over een leerling delen met een collega uit zijn team of een andere hulpverlener die gebonden is door het beroepsgeheim, op voorwaarde dat dit nodig is voor een goede begeleiding.

Uitzonderingen

In bepaalde gevallen is er een uitzondering op het beroepsgeheim. In geval van gevaar voor iemands leven, eigendom, openbare veiligheid, in noodsituaties en in eigen verdediging.

Als een CLB'er getuigt voor de rechtbank, dan ligt het anders: de CLB'er mag zelf afwegen of hij spreekt of zwijgt, met het belang van de leerling als leidraad. Misdaden waarvan de CLB'er op de hoogte gebracht is, mag hij niet aangeven. In geval van kindermishandeling bij minderjarigen mag de CLB-medewerker dat wel melden, als hij zelf door het kind in vertrouwen genomen is of de mishandeling vaststelt.

Ambtsgeheim = discretieplicht

Ambtsgeheim geldt voor alle persoonsleden in een onderwijsinstelling. Vertrouwelijke gegevens mogen ze enkel delen met ambtsgeheten of hiërarchische meedelen. Dat wil uiteraard niet zeggen dat leerkrachten of leerlingenbegeleiders van de school ook alle gesprekken delen. Wel goed om weten, is dat het schoolpersoneel geen zwijgrecht heeft tegenover de schooldirectie. Een schooldirecteur mag vragen om op de hoogte gesteld te worden.

Leerkracht als bijstandspersoon?

In de dagelijkse praktijk staan leerkrachten veel dicht bij de leerling dan de CLB'er. Dat maakt dat leerlingen de leerkracht wel eens als vertrouwenspersoon beschouwen. Het spreekt vanzelf dat dit prima is.

Een leerling die hulpverlening krijgt, bijvoorbeeld bij het CLB, kan een leerkracht ook *vragen als bijstandspersoon*. Op dat moment neem je als leerkracht een andere rol op. De bijstandspersoon staat de leerling bij in alle stappen van de hulpverlening en oefent mee het toegangsrecht uit om het dossier in te kijken.

Daarbij is het belangrijk te weten dat de bijstandspersoon "functioneel beroepsgeheim" heeft. Wie dus als bijstandspersoon voor een leerling optreedt, is gebonden aan het beroepsgeheim. Het is goed daar op voorhand bij stil te staan en dat op voorhand met de leerling, collega's en directie te bespreken.

Afspraken over informatie-uitwisseling

Soms is gevoelige informatie uitwisselen echt wel in het belang van de leerling.

Over informatie die de leerling aan het CLB geeft worden in praktijk afspraken gemaakt. Als de leerling uitdrukkelijk toestemming geeft om informatie te delen, dan is er geen probleem. In praktijk spreken leerling en CLB'er dat dan met elkaar af.

Het kan gebeuren dat bepaalde personeelsleden van de school echt meer informatie nodig hebben over een leerling om de leerling degelijk onderwijs te kunnen bieden, maar dat die informatie zeer strikt genomen onder beroepsgeheim valt. De bedoeling van de regelgeving is niet het verhinderen van degelijk onderwijs en adequate begeleiding, wel om de rechten van diegene waarover de informatie gaat te vrijwaren.

Om de informatie-uitwisseling binnen de school en tussen het CLB en de school zinnig en correct te regelen, beschreven de koepelverenigingen van het vrij onderwijs en de vrije centra voor leerlingenbegeleiding zogenaamde ambtskringen.

Een personeelslid van de school kan afhankelijk van de rol die hij tegenover de leerling heeft, behoren tot een van de verschillende ambtskringen. Afhankelijk van de kring waartoe een personeelslid behoort, heeft hij meer of minder privacygevoelige informatie nodig om op een pedagogisch verantwoorde manier met de leerling om te gaan. Informatie die verkregen wordt binnen een ambtskring mag nooit zomaar verder verspreid worden buiten de ambtskring. Het spreekt vanzelf dat dit enkel kan in het belang van de leerling.

Hiërarchische
meerdere

Zorgcel/ MDO
Cel leerlingenbegeleiding

Begeleidende
klassenraad

Alle andere
personeelsleden

En wat als jij info geeft?

Als leerkracht kan het zijn dat je gevoelige informatie over een leerling aan het CLB wil vertellen omdat je meent dat dit goed zou zijn voor de begeleiding van die leerling. Over die informatie spreek je best meteen af wat er mee mag gebeuren. **Vertel je tijdens een gesprek met een CLB'er iets over een leerling waarvan je niet wil dat de leerling dat weet, dan moet je dat expliciet melden en de vertrouwelijke behandeling vragen. Dan kunnen enkel jij en de CLB-medewerker die gegevens inkijken.**

Er zijn enkele typische overlegmomenten waarop CLB en een specifieke ambtskring informatie uitwisselen. Afhankelijk van de ambtskring kan de CLB-medewerker meer of minder privacygevoelige informatie delen.

Klassenraad

De Klassenraad is niet geschikt als forum om gevoelige informatie over leerlingen te bespreken. Gebeurt dit toch dan is dit enkel omdat deze informatie noodzakelijk is om op een pedagogisch verantwoorde wijze met de leerling om te gaan.

Enkel gegevens die zinvol zijn voor de begeleiding van een individuele leerling zal de CLB-medewerker noteren in het CLB-dossier. Dat betekent dat er dus geen volledige verslaggeving van de klassenraad in het CLB-dossier wordt bijgehouden.

Zorgcel / Cel leerlingenbegeleiding / MDO

Aan de zorgcoördinator, interne leerlingenbegeleider of vertrouwenspersoon kan de CLB'er iets meer informatie geven. De personen rond de tafel nemen namelijk een rol op binnen de zorg naar de leerling toe. Verlies niet uit het oog dat die discretieplicht niet wil zeggen dat de directie niet op de hoogte mag zijn. Wel dat je de informatie niet met anderen deelt.

Overleg met individuele leerkracht

Om de begeleiding van de leerling verder uit te werken en het voor de leerkracht mogelijk te maken om aangepast om te gaan met bepaalde leerlingen kan het CLB de leerkracht informatie geven die toelaat om adequaat te handelen. Dat betreft niet informatie over wat er met de leerling aan de hand is, wel hoe de leerkracht er in de klas mee kan omgaan.

Enkel als er werkelijk sprake is van een acute gevaarsituatie kan het CLB meer informatie delen als dat noodzakelijk is om in te grijpen.

Het spreekt vanzelf dat de desbetreffende leerkracht zeer nauw betrokken is bij de zorg voor de specifieke leerling.

Overleg met de directie

Uit preventieoogpunt of in een risicosituatie kan in een individueel gesprek met de directie van de school meer informatie gedeeld worden. De directie behoort immers tot de hoogste ambtskring.

Informatie over de medische consulten?

In geen geval kunnen de resultaten van medische consulten met leerkrachten gedeeld worden, zelfs al maak je je over een bepaalde leerling zorgen. De resultaten worden rechtstreeks meegedeeld aan de leerling en de ouders of opvoedingsverantwoordelijken. Stel dat bepaalde informatie relevant is voor de school, dan vragen we als CLB in eerste instantie aan de leerling en de ouders toestemming om aan de school handelingsgerichte informatie te bezorgen. Het CLB kan ook de ouders en/of de leerling voorstellen om zelf deze gezondheidsgegevens met de school te bespreken.

Je kan hierover meer lezen in de VSKO-mededeling M-VVKSO-2009-017.